

Barn och utbildningsförvaltningen

Beslutat i BUN 2019-02-27 § 50 (BUN-2019-00090-3)

Ersätter tidigare styrande principer beslutade i BUN 2016-05-25 § 78

Styrande principer

För skol- och förskolelokaler

Generellt

Inledning

Dokumentet ”styrande principer för skol- och förskolelokaler är vägledande för barn- och utbildningsnämndens arbete med lokalförsörjning för nämndens verksamhet.

I arbetet med lokalförsörjning och lokaleffektivisering ska det tas hänsyn till andra styrande principer och styrande dokument som återfinns både inom förvaltningen och inom Sundsvalls kommun.

Särskilda inriktningar kring den pedagogiska verksamheten går före inriktningar och vägledningar i detta dokument.

Organisation

Skoldirektören hyr samtliga lokaler och tillhandahåller dem sedan åt respektive verksamhet.

Lokalfrågor bereds oftast av förvaltningens lokalstrateg i samråd med förvaltningens lokalintendenter inför beslut av lokalstrateg, skoldirektör eller nämnd. För att säkerställa jämnlighet och effektivitet och för att besluten är väl förankrade bör skoldirektören och/eller lokalstrateg föra en dialog med berörd verksamhetschef. Vid varje större projekt skall en styrgrupp utses med representanter från den centrala organisationen och i vissa fall från berörd verksamhet.

Samverkan

Samverkan vid lokalförändringar sker lokalt med den verksamhet som berörs av förändringen. Är det en ny verksamhet ske samverkan i skyddskommittén för respektive verksamhetsform. Information om kommande större förändringar informeras det om i förvaltningssamverkan.

Definition av utbildningslokal

Med utbildningslokaler avses alla former av lokaler för pedagogisk verksamhet inom barn- och utbildningsnämndens ansvarsområde. Begreppet utbildningslokal omfattar också den direkta utemiljön som finns relaterad till respektive utbildningslokal.

Styrande principer för skol- och förskolelokaler

Styrdokument

Hänsyn ska tas till av förvaltningen, nämnden eller kommunen andra beslutade styrdokument.

Beslutade lokalförsörjningsplaner och lokalbehovsbeskrivningar skall ligga till grund för större investeringar.

Om det finns beslutade lokalprogram för förskola och grundskola ska de användas till grund för lokalernas utformning för att uppnå förenkling och kvalitetssäkring för kommande om-, till- och nybyggnadsprojekt.

Olika kriterier och anpassningar kan ändå gälla för ny- och ombyggnadsprojekt avseende lokalernas utformning, omfattning och möjligheter.

Samnyttjande

Lokaler för utbildningsverksamheten ska så långt som möjligt även kunna användas för såväl annan kommunal som icke-kommunal verksamhet. Möjlighet till samnyttjande av lokaler ska eftersträvas, särskilt för lokaler såsom ungdoms- och fritidsverksamhet, bibliotek, idrottshall och andra möjliga uthyrningsobjekt/funktioner.

Nyckeltal och delningstal

För att både jämföra och analysera verksamhetsytor för både befintliga och nya verksamhetslokaler behövs nyckeltal. I Sundsvalls kommun strävar vi efter att lokalytan per elev eller barn uppgår till 10 m² BRA. I nyckeltalen ingår samtliga lokaler som behövs för verksamhetens genomförande exklusive driftutrymmen, tillagningskök, idrottshallar, städutrymmen och rum för avfallssortering.

Nyckeltalen kan användas under förutsättning att det finns delningstal för skolor och förskolors dimensionering. För grundskolor i årskurserna F-6 gäller 25 elever per klass, för årskurserna 7-9 och på gymnasiet högstskoleförberedande program gäller 30 elever per klass. Specifika yrkesförberedande program på gymnasiet har inget fastställt nyckeltal utan bör jämföras med likvärdiga program på andra orter. För förskolan gäller nyckeltalen under förutsättning att varje avdelning har i genomsnitt 18 barn.

Storlek på förskolor

Vid nyetableringar av förskolor strävar vi efter att de nya förskolorna planeras för 6-8 avdelningar om det är lämpligt utifrån de geografiska förutsättningarna och verksamhetens behov. Förskolans byggnad utformas med fördel i två plan för att få en mer sammanhållen verksamhet. Där det är möjligt att placeras förskolor gärna i marklutning så att man får en våning i souterräng för att skapa en småskalighet till den större enheten. Där hela förskolan byggs i två plan ska ingångarna till förskolan placeras ifrån varandra där det är möjligt för att möjliggöra en småskalighet. Vid planering av nya förskolor ska de, om möjligt läggas i anslutning till närliggande grönområden.

I de centrala delarna av Sundsvall är det önskvärt att förskolorna blir minst 4 avdelningar, men begränsningar i storleken på utemiljön och på byggrätter kan ibland antalet avdelningen bli färre.

Finns det ett behov av att lämna förskolor lämnar vi med fördel först de förskolor som är mindre än tre avdelningar. Andra förutsättningar kan det vara då verksamheten är samlad i samma lokaler som grundskolor, för då kan man uppnå andra samordningsvinster med lokaler och resurser det går fortsatt att få en effektivitet på både lokaler och verksamhet.

Om antalet placerade barn på en förskola understiger fyra stycken bör barnen placeras om till närbelägen förskola. Om barnantalet på en förskola ligger mellan 5-10 kan förskoleverksamhet delvis behöva bedrivas på en närbelägen förskola vissa dagar i veckan.

Inom varje större sammanhållet geografisk område bör det finnas en flexibel enhet som kan hantera större tillfälliga förändringar av barnantalet i förskolans verksamhet.

Storlek på skolor

För att långsiktigt upprätthålla en god pedagogisk standard och ekonomiskt hållbar drift på såväl fastigheter som på verksamheten så bör elevantalet per enhet inte understiga 175 elever. Skolor som har elevantal som understiger de rekommenderade storlekarna bör regelbundet utvärderas och prövas. För att skolorna ska vara kvar om elevantalet understiger det rekommenderade antalet kommer det att krävas särskilda skäl. Skälen för att skolor kan vara kvar även om inte elevantalet når upp till det rekommenderade elevantalet kan vara något eller några av följande:

- avståndet från ort/by till skola
- att det inte finns lokaler/plats till eleverna på en närbelägen skola
- övergripande styrdokument, som till exempel MRP och landsbygdsprogram

Det kan också finnas undantag genom att skolan är begränsad i antal klasser och stadier och på det sättet och väl fylld i sin utformning. Då gäller det att F-3 skolor eller 7-9 skolor har minst två klasser i varje årskurs och F-6 skolor har en klass i varje årskurs och att det sammanlagda elevantalet når upp i minst 140 elever.

Om antal elever en enskild årskurs på en skola understiger 14 elever bör det undersökas om årskursen ska placeras om till närbelägen skola. Om antalet skolplacerade elever till en grundskolas förskoleklass understiger 12 elever bör eleverna placeras på en närbelägen skola om det är möjligt.

Inom varje större sammanhållet geografisk område bör det finnas en flexibel enhet som kan hantera större tillfälliga förändringar av elevantalet i grundskolan.

Tillfälliga lösningar

Tillfälliga lösningar skall ha ett slutdatum som skall definieras i och med etableringen. Tillfälliga lokaler fyller oftast två syften; dels att täcka för en tillfällig topp, men också för att parera om tillgången på lokaler understiger behoven. Om en tillfällig lösning tas i bruk, där behovet inte är av tillfällig natur, så skall arbetet med den permanenta lösningen påbörjas parallellt med beslut om den tillfälliga lösningen. Av det följer att längden för tillfälliga lösningar begränsas till tiden det tar att säkerställa en mer permanent lösning eller att den tillfälliga toppen avtar.

Generell prioriteringsordning för investeringar i våra lokaler

1. Lokalförsörjning – att tillgången på lokaler motsvarar verksamhetens aktuella behov
2. Arbetsmiljö – att vi tillhandahåller säkra och trygga lokaler
3. Ekonomi – att investera för att sänka verksamhetens totala kostnader
4. Underhåll – att lokalerna håller en god standard

Utbildningslokalernas utformning

Utformning

Utbildningslokalernas utformning ska ta sin utgångspunkt i skollag, läroplaner och det kommunala verksamhetsuppdraget. Det innebär att lokalerna ska vara anpassade för den typ av verksamhet som ska bedrivas i dem.

Flexibilitet

Lokalernas utformning och konstruktion ska möjliggöra ett flexibelt nyttjande både i ett kort- och långsiktigt perspektiv. Med flexibilitet avses:

- Generalitet – lokalerna skall utformas så att de medger olika typer av användning och att de till viss del även ska vara möjliga för uthyrning.
- Lokalerna ska kunna användas av olika verksamhetsformer (skola/förskola/fritids) och enkelt förändras vid behov.
- Variation – lokalerna ska innehålla ett varierat utbud av rumstyper, rumsstorlekar och inredning/utrustning så att flexibilitet kan uppnås genom omflyttning inom huset.
- Ombyggbarhet – planlayout, byggnadsutformning och tekniska system ska planeras med sikte på att ombyggnader lätt ska kunna genomföras utan att kraven på funktion, hållbarhet och kvalitet åsidosätts.

Byggnadens arkitektoniska utformning ska också möjliggöra en flexibilitet och utformningen ska även stå sig över tid utan att den ska kännas omodern.

Kommunikation

Miljön ska skapa förutsättningar för möten, samtal, dialog och kommunikation samt stimulera till socialt samspel mellan såväl barn, pedagoger och vårdnadshavare som samhället i stort.

Logistik och trafik

Närhet till allmänna kommunikationer skall vara rådande vid nyetableringar. Säkra skolgårdar för lämning och hämtning, väl avskilt från lastkaj och varutransporter och övrig trafik.

På nyetableringar ska det också förberedas för att förenkla möjligheterna att använda cykel och gång som naturliga förmedel vid hämtning/lämning och när eleverna tar sig själv till skolan.

Tillgänglighet och inkludering

Lokaler och utemiljöer ska möjliggöra inkludering av barn och elever i behov av särskilt stöd, lokalerna och utemiljön ska också vara anpassade för att vara möjliga att använda för barn och elever med olika typer av funktionsvariationer.

Estetik

Lokalerna ska vara estetiskt tilltalande och följa upprättade rumsfunktionsprogram. Arkitektur ska spegla värden så som lust, nyfikenhet och akademisk lekfullhet.

Trygghet/säkerhet

Lokalerna skall utformas ur ett trygghetsperspektiv, med god överblickbarhet så att det skapas balans mellan barn och elevers behov av utmaningar och deras säkerhet.

Inomhusmiljö

För att säkerställa en god pedagogisk miljö för barn, elever och personal över tid så skall materialval och metoder hålla hög miljömässig standard. Ergonomi, akustik, ljus och övrig inomhusmiljö skall följa aktuell forskning och utvecklingen i de olika områdena.

Utomhusmiljö

Lokalerna och byggnaderna ska ha god kontakt med utemiljön. Utemiljön ska vara utformad så att den möjliggör en god pedagogisk verksamhet. Utemiljön bör gärna sektioneras för att erbjuda olika typer av uteaktiviteter för olika behov och åldrar.

Utemiljöns storlek och dess utformning för skolor och förskolor ska så långt som möjligt följa Boverkets allmänna råd och rekommendationer.

Personaldelar

Utformningen av kontor och administrativa lokaler skall vid nyproduktion erbjuda goda förutsättningar för det pedagogiska arbetet. Vi eftersträvar gemensamma arbetsplatser utanför klassrum och förskoleavdelningar för att möjliggöra samarbete och kollegialt lärande.

Miljö, hållbarhet och kvalitet

I enlighet med kommunens övergripande direktiv gällande miljökriterier, så skall god och långsiktig inomhusmiljö gälla för våra byggnader. För såväl materialval och teknisk utformning bör man ta hänsyn kring miljöfrågor, detta för att uppnå såväl långsiktig hållbarhet som en god vistelsemiljö för verksamheten.

Det är bland annat därför som att målsättningen finns att tillfälliga lokaler så fort som möjligt ersätts med permanenta lösningar verksamheten.